3 kérdés

Dr. Hegyi András történészhez

— Újabb kötettel jelentkezik a haladó ifjúsági mozgalom kutatócsoportja: válogatott dokumentumokat ad az olvasók kezébe. A könyv hazánk felszabadulásának negyvenedik évfordulóján, jövő tavasszal jelenik meg. Hogyan illeszkedik e dokumentumgyűjtemény az Ön által vezetett alkotóműhely kiadványainak sorába?

— Amint a KISZ zászlóbontása, hasonlóképpen felszabadulásunk közelgő évfordulója is olyan esemény számunkra, amelyről méltóképp nem is emlékezhetünk meg mással, mint munkánk újabb reprezentánsával. A válogatott dokumentumok tisztelgés a forradalmárok, a társadalmi haladásért küzdők előtt, reméljük, hogy a ma fiatalságának, közösségi tevékenységének hasznos segédanyaga lesz. Az összegyűjtött anyag jó része pontosan az 1944—48 közötti időszakot taglalja. Tükre a felszabadulást övező évek haladó ifjúsági mozgalmának. Bemutatja a népi demokratikus forradalom időszakában a politikai pártok ifjúsági szervezeteit, a fiataloknak a földosztásban, az államosításokban való részvételét. Rendkívül gazdag dokumentumtárunk a népi kollégiumi mozgalomról. Megemlíteném, hogy kutatócsoportunk nem csupán a kiadványok készítésén fáradozik, szeretnénk megalakítani a Csongrád megyei ifjúsági mozgalomtörténeti tanácsát és az ifjúságmozgalmi baráti kört.

— Válogatott dokumentumok alcímet kapta a készülő könyv. Mit jelent a válogatás?

— Az alkotóműhely fél évtizedes gyűjtése során rengeteg forrás került elő. Több mint 20 ezer levéltári és sajtódokumentum, több száz fotó. Számos visszaemlékezésről készült följegyzés. A teljes forrás feltárására törekedtünk, a válogatás egyik szempontja a történelmi hitelesség volt. Az anyagok összeállításakor ügyeltünk az összefüggések láttatására, a folytonosság érzékeltetésére. Aztán a szocialista törekvéseket, a forradalmi mozgalmakat együtt mutatjuk be a haladó polgári ifjúsági mozgalmakkal. E szempontnak a Horthy-korszak taglalásakor volt jelentősége. A kötet nemcsak a tudomány asztalán méretik meg, célunk volt az is, hogy fiatalok ezrei szívesen vegyék kezükbe, értékes olvasmányuk legyen. Ezt tartottuk szem előtt a szerkesztéskor, de ez már inkább technikai jellegű feladat volt. *Sebei Judit, Földváriné Kocsis Luca, Nagy István, Serfőző Zoltán, Lovászi József, Fábián György, Lengyel András, Kmetykó Lajos* hozzáértő munkáját dicséri esősorban ez a dokumentumgyűjtemény, no és természetesen valamennyi munkatársunkét.

— Több mint 100 esztendő ifjúságmozgalmának bemutatása óriási vállalkozás. Talán napvilágra kerültek eddig nem ismert fontos események?

— A XIX. század vége, XX. század eleje forradalmi ifjúsági mozgalmának bemutatására — a hazai kutatásban — mi vállalkoztunk elsőnek, mi tettünk kísérletet először. Érdekesek a DISZ-fejezetei is. Megtudható például, hogyan szürkült el a szövetség tevékenysége, majd hogy az ellenforradalom leverését követően milyen rétegszervezetek működtek. Felhívnám a figyelmet a Szegedi Fiatalok Művészeti Kollégiumát taglaló oldalakra; először jelenik meg nyomtatásban e kollégiumról szóló dokumentum. A KISZ megalakulásától, 1957-től hatalmas forrásanyag állt rendelkezésünkre. A fölsoroltak csak látszólag tűnhetnek úgy, hogy egy szűk réteget, történelemmel foglalkozó kutatókat érdeklő kiadványról van szó. Már említettem, nemcsak a tudomány számára szeretnénk értéket adni. Használt veszik az igényes nevelőmunkát végző ifjúsági vezetők, a honismerettel foglalkozók, a tudományos diákkörök, tanárok, népművelők egyaránt.

M. E.

Minden a végleges helyén

Nagy a forgalom az új könyvtárban

Akik ezeken a hasábokon kísérték a *Somogyi-könyvtár* új épületéről, s az átköltözésről szóló tudósításokat, emlékezhetnek: írtuk, hogy az új házban nem tud még dolgozni a könyvtár valamennyi részlege. Akik azóta szorgalmas, rendszeres látogatók a Dóm téri palotában, már tudják: *szeptember tizedike óta a teljes „nagyüzem" működik.* Vagyis lehet már helyben olvasni, használni a „kutatóöblöknek" elnevezett, harmadik emeleti olvasóhelyeket, a hírlaptárat, a könyvtár teljes anyagát.

Az átköltözés legutolsó, most lezárult szakaszában a hatalmas hírlapköteteket szállították új helyükre, és az irodák, a munkaszobák berendezéseit. Megtelt tehát a negyedik emelet is, a régi vasraktár átalakított polcaira kerültek a lapok, folyóiratok. Mintahogy a munkaszobák bútorait a saját asztalosműhelyben készítik, a helyiségek mérete, az ott dolgozók igényei és a mindig fontos „lehetőségek" szerint — nincs még mindegyik készen. De a különböző szinteken elbújtatott, többségében apró szobákat azért már otthonossá varázsolták lakóik.

Az épületavatás óta eltelt időről, az új élet mikéntjéről az olvasószolgálati osztály vezetőjétől, *Kabainé Tokácsli Boglárkától* kértünk tájékoztatást. Adatokat sorolt, amelyek első hallásra nem túl beszédesek a kívülállónak. Annál nagyobb az örömteli meglepetés, amint az ember megismeri a legfontosabb összefüggéseiket. Íme: amikor a régi könyvtárépületben bezártak, 12 ezer olvasója volt a Somogyinak; alig néhány nappal a végleges átköltözés és a hagyományos, egész napos nyitvatartásra (naponta 10-től este 7-ig, szombaton is) való áttérés után, *szeptember 13-án — ünnepélyesen köszöntötték az új házzan tizezrediknek beiratkozott olvasót!* Tudalevő, hogy megkülönböztetik a statisztikákban a látogatókat (akik nem kölcsönöznek könyvet, lemezt, „csak" nézelődnek, ismerkednek, folyóiratokat, újságokat olvasnak) és a beiratkozott kölcsönzőket vagy helyben olvasókat, kutatókat. Nos, *a nyitás hónapjában (június) már több mint 8 ezer látogatót számoltak,* s a hagyományosan kisforgalmú nyári hónapban, augusztusban is hétezer fölött volt a könyvtárban megfordult érdeklődők száma. Még beszédesebbek a kölcsönzőkről szóló adatok: *naponta átlagosan 500 felnőtt és gyerek kölcsönöz könyveket vagy lemezeket!* Volt már olyan nap, hogy 530 felnőtt vitt ki könyveket és 112 gyerek. Összehasonlításul: a régi házban a legforgalmasabb napokon is 300 körüli volt az olvasóforgalom.

Nem kétséges tehát, *megnőtt az érdeklődés a könyvtár iránt.* Az új hely vonzásának, a többféle szolgáltatás reményének túlajdoníthatjuk, hogy még az őszi—téli főszezon előtt ilyen nagy a forgalom.

Ennyi ember kiszolgálása a könyvtárosoknak is szokatlan, új helyen-helyzetben, természetesen nem megy apróbb zökkenők nélkül. Például: a törzsközönség, a régi Somogyit mintegy „belvárosi könyvtárként" használók időnként nehezményezik, hogy két emeletet kell lépcsőzniük, vagy liftezniük, hogy kedvenc kölcsönzőrészlegükhöz eljussanak. S ha művészeti könyveket is szeretnének válogatni a szépirodalomhoz, vissza kell ballagniuk az első emeletre (ide, a zenei részleg anyagához társították az egyéb művészetekről szóló szakirodalmat). Vagy: sokaknak még mindig szokatlan, hogy *a ruhatárt kötelező használni.* Aki nem kíván kölcsönözni, nem ide kerül be, az adminisztrációs központban annak is fel kell vennie *látogatójegyét,* melylyel minden szintet bebarangolhat, lapokat olvashat, zenét hallgathat. Aki beiratkozik, úgynevezett *kísérő lappal* indulhat kötetválogató útjára; ezt minden emeleten le kell adnia, hogy a könyvtárosok nyomon követhessék: honnan mennyi dokumentumot visz magával. A látszat ellenére: *egyszerűsödött az adminisztráció,* egy helyen bonyolódik, s a különböző részlegek könyvtárosai így folyamatos tájékoztató munkát végezhetnek. *Negyvennégyen segítik az olvasókat* (összesen 163 könyvtáros dolgozik most a Somogyiban). A meglehetősen nagy fluktuáció ellenére (kedvezőtlen a munkarend, sok a tennivaló, kevés a fizetés) elérték, hogy egyetemi és főiskolai végzettségű könyvtárosok látják el az olvasók tájékoztatását.

A katalógusrendszer gazdagabb, mint volt, mégis: *sokan idegenkednek az új, mikrofilm-katalógus használatától.* A régi betűrendes katalógust tudniillik mikrofilmlapokra másolták, minden emeleten a látogatók rendelkezésére áll (hozzá természetesen a leolvasó készülék), de kétségtelenül nehézkesebbnek tetszik azt használni, mint a hagyományos kataloguscédulákat. Melyek egyébiránt szintén vannak még. Biztos, hogy a könyvtárhasználatot megkönnyíti, az olvasószolgálatot egyszerűsíti, rugalmasabbá és gyorsabbá teszi, ha *áttérnek a számítógépes feldolgozásra* — reméljük, a minél közelebbi jövőben.

Hamarosan megoldódik a *zeneterem* hangosítása is, tehát lehet folytatni a régi épületben megszokott rendezvénysorozatot: szerzőközönség találkozókat, ankétokat, kamarakoncerteket. A gyerekeknek a saját részlegükben rendeznek be lemezhallgató helyeket (jelenleg följárnak a művészeti részlegbe), *s a meseszobában sem* hiányoznak már sokáig a vetítésekhez nélkülözhetetlen függönyök.

S. E.

Műsor-ajánlat

Battonya negyven éve — ezzel a címmel készített filmet *a szegedi tévéstúdió* az elsőként felszabadult magyar településről. A programot ma, szombaton 18 óra 25 perces kezdettel sugározza a televízió 1-es műsora, felidézve a sorsfordító esemény körülményeit, az élet újraindulását, az eltelt négy évtized legjelentősebb változásait.

Egyéb, szűkebb hazánkat érintő műsoroknak sincs hijával a mai nap a televízióban: az 1-es programban 17 óra 55-től *a Főzőcskében Csongrád megyei ízekkel* ismerkedhetnek a nézők, este 8 órától a 2-esen pedig a szegedi tévéstúdió *Pipás Pista és társai* című dokumentumfilmjét sugározzák. Ez utóbbi alkotás egy, több mint hat évtized alatt a szegedi tanyavilágban született „bűnügyi mítosz" nyomait kutatja — minden bizonnyal fölöttébb izgalmas módon...

A híres-nevezetes sci-fit, *az E. T.* című amerikai alkotást vetítik az Ifjúsági Ház mesematinéján, holnap, vasárnap délelőtt 10 órai kezdettel.

A budapesti József Attila Színház tavalyi nagy sikerű produkciójának „helyi" változatával kezdi meg az idei évadot a Kisszínház: *Lajtai Lajos és Békeffi István kétrészes zenés játékát, A régi nyár* című darabot mutatják be szeptember 24-én, hétfőn este 7 órai kezdettel, Iglódi István rendezésében, vendégként Szlávik István díszleteivel és Kemenes Fanni jelmezeivel. A főbb szerepekben Törőcsik Marit, Mentes Józsefet, Janisch Évát, Király Leventét és Bognár Zsoltot láthatja a közönség.

Az oxfordi diákéletről tart előadást dr. Benedeczky István a Collegium Polytechnikum foglalkozásán szeptember 24-én, hétfőn este 8 órától a Herman Ottó kollégium társalgójában.

Amit Önök választanak címmel rendez *lemezbemutatót* a Szegedi Hanglemezklub szeptember 24-én, hétfőn este 6 órától a TIT Kárász utca 11. szám alatti klubhelyiségében.

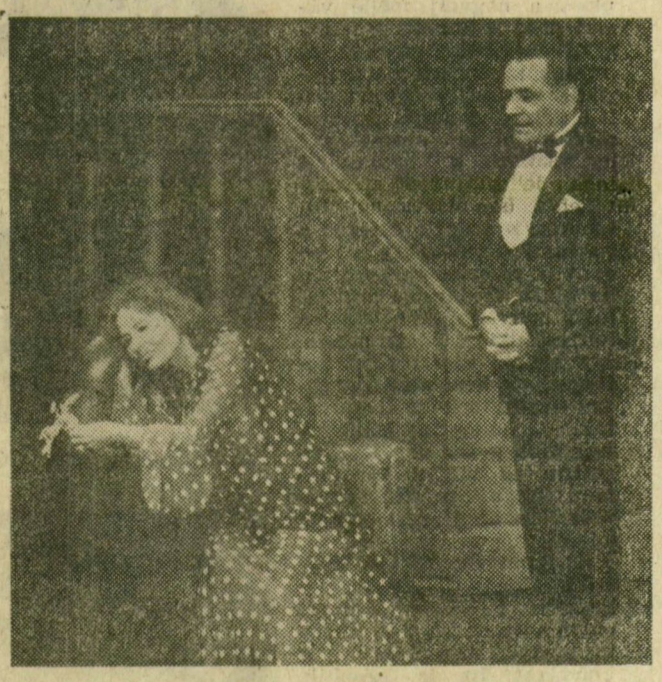

Törőcsik Mari és Mentes József, a hétfő esti premier főpróbáján

Roman Polanski nevezetes filmjét, A vámpírok bálját vetítik a Volán filmklubjában szeptember 24-én, hétfőn este fél 7 órai kezdettel a Kossuth Lajos sugárút 52. szám alatti Dugonics moziban. A vetítés ideje alatt a klub a mozirajongó szülők csemetéinek gyermekfoglalkozást tart.

Lehetőségből valóságot: a kreativitás — ezzel a címmel Ranschburg Ágnes pszichológus és Fehér József András író tart *előadást* szeptember 24-én, hétfőn este 6 órai kezdettel a Bartók Béla Művelődési Központban. A művelődési központ íróvendége *másnap, kedden* ugyanebben az időpontban *Jung életéről és művéről* is előad majd.

Az utóbbi évtizedben épült falusi házakról és építtetőikről, a községek mai arculatát formáló társadalmi folyamatokról szól a szegedi tévéstúdió Szegedi beszélgetések című sorozatának soron következő adása szeptember 25-én, kedden este 8 órától a 2-es programban.

Októberben

Kis népszámlálás

A Központi Statisztikai Hivatal — a Minisztertanács felhatalmazása alapján — az 1984. október 1-i állapotnak megfelelően kis népszámlálást, úgynevezett mikrocenzust hajt végre.

A múltban — egészen az 1960-as évekig — a népességben végbemenő változások felmérése elegendő volt a minden 10. évben megtartott népszámlálás. Korunkban azonban, amikor a társadalmi-gazdasági fejlődés nagymértékben felgyorsult, szükséges a régebbinél kisebb időközökben rögzíteni többek között a népesség iskolázottsági színvonalában, foglalkozási összetételében, lakásviszonyaiban, a családok-háztartások szerkezetében bekövetkezett változásokat.

Az októberben sorra kerülő mikrocenzust az is időszerűvé teszi, hogy a társadalmi-gazdasági élet fejlődésének nyomon követése, a különböző társadalompolitikai, illetve szociálpolitikai intézkedések előkészítése, *a VII. ötéves tervkoncepció kidolgozása, valamint a sokrétű tervező- és kutatómunka, mind több olyan jellegű friss információt igényel, amely csak közvetlenül a lakosságtól szerezhető be.*

Ezúttal hazánkban negyedik alkalommal kerül sor szűk körű — a népesség mindössze 2 százalékára kiterjedő — adatfelvételre. Két népszámlálás között ugyanis teljes körű, bővebb programú adatfelvételre nincs lehetőség, így a friss információk begyűjtése — a gazdaságilag fejlett országok gyakorlatához hasonlóan — matematikai módszerrel, véletlenszerűen kiválasztott minta alapján végrehajtott mikrocenzussal biztosítható.

A mikrocenzust a Központi Statisztikai Hivatal hajtja végre, a felvételt a hivatal megyei igazgatóságai szervezik.

A számlálóbiztosok a lakásba való belépéskor átadják a családnak a hivatal felkérő levelét, mely tájékoztatást ad a felvétel végrehajtásának céljáról. Az összeírás alkalmával elegendő, ha egy felnőtt családtag tartózkodik otthon, aki ismeri a lakás, illetve a családtagok adatait.

A mikrocenzus kiválasztási mintája 2 százalékos, ennek megfelelően országosan mintegy 75—80 ezer lakásban, 220—240 ezer személy összeírására kerül sor. *A felvétel 574 települést, ezen belül 101 várost és 473 községet érint. Az összeírási munkákat mintegy 1500 számlálóbiztos végzi.* A hagyományoknak megfelelően azért kerül sor 2 százalékos kiválasztásra, mert egy ilyen nagyságú minta lehetőséget ad a legfontosabb eredmények területi (megyei) részletezésére.

A Központi Statisztikai Hivatal részéről a felvétel előkészítő munkái lezárultak, a számlálóbiztosok oktatása országszerte befejeződött. A felvétel az adatgyűjtés sikeres teljesítése azonban a lakosságon múlik. A legfontosabb, hogy a mintába véletlenszerűen bekerült háztartások, családok pontos információkat szolgáltassanak. (MTI)

Nemzeti Hét a Centrumban

A Szegedi Centrum Áruház az idén is megrendezte már hagyományos Nemzeti Hét elnevezésű akcióját. Gazdag választékot kínált szovjet, csehszlovák, NDK és román társáruházainak áruiból.

Dr. Gráf Imre, a Centrum Áruház igazgatója elmondta, hogy 1974 óta minden évben megrendezik a Nemzeti Hetet, melyen az odesszai Központi Áruház (GUM), a csehszlovák Prior Áruház, a román BEGA Áruház és az NDK-beli Centrum Áruház termékeiből választhatnak az érdeklődők. Az idén 15 millió forint értékű árura kötöttek szerződést a Konzumex közreműködésével. Nagy sikere volt a rozsdamentes edényáruknak, a kerámiáknak, az NDK-beli bébicipőknek, különböző konfekcióknak, porszívóknak, mixereknek, hűtőszekrényeknek.

A szegedi Nemzeti Hét ma, szombaton zárul.